[2025] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 289: 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 182

ਨੇਸ਼ੇ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2025 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 660)

11 ਫਰਵਰੀ 2025

[ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ* ਅਤੇ ਐਸ.ਵੀ.ਐਨ. ਭੱਟੀ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 307, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 - ਐਸ.482 - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਐਸ.307 - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਸ.307, ਆਈਪੀਸੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਸ.307, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ:

ਸਥਿਤ: ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ s.307 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਸ.307, ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਹਨ; ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਸੱਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ/ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਸੱਟ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12, 14, 19, 23, 24]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 – ਐਸ.482 – ਕੁਸ਼ਿੰਗ ਬਨਾਮ ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ:

ਸਥਿਤ: ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਿੰਗ ਸੰਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਹੈ – ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਫ੍ਰੈਕਚਰ), ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪਰਾਧ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ, ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 20]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2012] 8 ਐਸਸੀਆਰ 753 : (2012) 10 ਐਸਸੀਸੀ 303; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ [2019] 2 ਐਸਸੀਆਰ 864 : (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 688; ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2014] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1012 : (2014) 6 ਐਸਸੀਸੀ 466; ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2021] 6 ਐਸਸੀਆਰ 249 : (2022) 14 ਐਸਸੀਸੀ 531 – ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 482; ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 307; ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ; ਰੱਦ ਕਰਨਾ; ਸਮਝੌਤਾ; ਸਮਝੌਤਾ; ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਹੋਣਾ; ਆਮ ਉਦੇਸ਼; ਆਮ ਦੋਸ਼; ਭੂਮਿਕਾ ਖਾਸ ਨਹੀਂ; ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਕਟ; ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ; ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ; ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ; ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ; ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

ਨੈਸ਼ੇ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2025 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 660
2023 ਦੇ ਏ482 ਨੰਬਰ 1315 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 19.01.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਅਨੁਪਮ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇਨਿਸ ਵੀ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸੁਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨੀਸ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਪਾਲੀ, ਹਰੀਕੁਮਾਰ ਵੀ., ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 1315 ਆਫ਼ 2023 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ 19.01.2023 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਠ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ - ਨੈਸ਼ੇ ਅਲੀ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਲੀ, ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਰਜ਼ਾ ਅਲੀ ਅਤੇ ਨੰਨ੍ਹੇ - ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

3. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਨ।

i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਮਹਿਮੂਦ ਪੁੱਤਰ ਮਰਹੂਮ ਅਬਦੁਲ ਲਤੀਫ਼ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ - ਬਰਵਾੜਾ ਖਾਸ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ, ਯੂ.ਪੀ.

ii) 11.08.1991 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 307, 325, 506, 323 ਅਤੇ 504 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 248/91 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

iii) 27.08.1991 ਨੂੰ, 1991 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 141 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਵੱਲੋਂ ਅਬਦੁਲ ਲਤੀਫ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 248-A/91 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਨ, 147, 148, 149, 307, 325, 506, 323 ਅਤੇ 504 ਆਈਪੀਸੀ। ਇਹ ਐਫਆਈਆਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

iv) ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੰਘਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮੂਦ ਪੁੱਤਰ ਅਬਦੁਲ ਲਤੀਫ਼ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਰਾਡਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮਹਿਮੂਦ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜਿਆ, ਤਾਂ ਅਬਦੁਲ ਵਾਰਿਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

v) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ, ਮੁੰਨਾਨ ਪੁੱਤਰ ਮੰਗੂ ਅਤੇ ਵਿਲਾਇਤ ਪੁੱਤਰ ਇਨਾਇਤ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਮਹਿਮੂਦ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਅਬਦੁਲ ਲਤੀਫ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

vi) ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 07.09.1991 ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 50/91 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 248/91 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਝੂਠਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
vii) ਹਾਲਾਂਕਿ, 05.09.1992 ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਛੇਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ - ਅਬਦੁਲ ਵਾਰਿਸ, ਰਸ਼ੀਦ ਅਤੇ ਮਸੀਤਾ (ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ), ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148, 149, 307, 324, 325 ਅਤੇ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।
viii) ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 05.09.1992 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ 1992 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 1318 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ 05.09.1992 ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
ix) ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਤੇਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 03.04.2015 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਿਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ

ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸੰਮਨ ਮਿਲੇ।

x) ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਖਲ ਕਾਰਨ, 19.12.2022 ਨੂੰ, ਜ਼ਖਮੀ ਮਹਿਮੂਦ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

xi) ਜ਼ਖਮੀ ਮਹਿਮੂਦ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਭਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1315 ਆਫ਼ 2023 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 19.12.2022 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

xii) ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ 11.08.1991 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 248 ਆਫ਼ 1991 ਅਬਦੁਲ ਵਾਰਿਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

xiii) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰ-2 ਮਹਿਮੂਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਫਿੰਗਰ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸਦੀ ਕਾਪੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾ ਅਨੁਲੱਗ-8 ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿਬੂਬ ਅਲੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ”
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

xiv) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਠ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੁਪਮ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਏਏਜੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਕੁਮਾਰ ਵੀ. ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸੰਮਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?

6. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਛੋਟੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 10 ਐਸਸੀਸੀ 303 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਿਹਾ:-

“57. ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 320 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਗੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

58. ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇਗਾ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਰਥਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਅੰਤਮ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪਰਾਧ ਉਹ ਕੰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਛੱਡਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ, ਜਾਂ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮਾਨਸਿਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਨੈਤਿਕ ਪਤਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਆਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ, ਵਪਾਰਕ, ਵਪਾਰਕ, ਵਿੱਤੀ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਾਜ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਗਲਤੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਨਿਆਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਟੀਚੇ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

7. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਪੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੰਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ

ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਹੈ।

8. ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

9. ਕੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ-ਹੱਥੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ?

10. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 688 ਵਿੱਚ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 6 ਐਸਸੀਸੀ 466 ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

“15. ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸਦਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

15.1. ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਮੁਆਇਦਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸੰਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ;
15.2. ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਡਕੈਤੀ, ਆਦਿ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ;
15.3. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਐਕਟ ਜਾਂ ਉਸ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

15.4. ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ/ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ/ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਆਗਿਆਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਆਗਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 29.6 ਅਤੇ 29.7 ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

15.5. ਗੈਰ-ਮੁੜ-ਮਿਲਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ/ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਉਂ ਭਗੌੜਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ, ਆਦਿ।"
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

11. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੀਕਰੀ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ:-

“26. ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜਨਾ ਜਲਦੀ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ/ਪੀੜਤ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਸਖ਼ਤ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਹੰਗਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ...”
(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

12. ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰਾ) ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਹੱਥੋਪਾਈ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਸੱਟਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ/ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ/ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫਰੇਮਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀ ਕਸਰਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। [ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰਾ) ਦਾ 15.4 ਵੇਖੋ]।

13. ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 07.09.1991 ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸਨੇ 05.09.1992 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ 11.08.1991 ਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਲਗਭਗ 33½ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਅਬਦੁਲ ਵਾਰਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤੱਥ, ਸੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।

15. ਪੰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿਮੂਦ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਰਾਡਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ ਅਬਦੁਲ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

16. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੈਲੇਟ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਖੱਬੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

17. ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਮੂਦ (ਆਰ-2) ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਸੱਟਾਂ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਸਨ, ਸੱਟ ਨੰਬਰ 5, 6 ਅਤੇ 7 ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲੀ 'ਤੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਸੋਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਐਕਸ-ਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਦੇਖੀ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਅੰਗੂਠੀ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਲਾਠੀਆਂ ਜਾਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਾਰ ਨਾਲ ਸੱਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੱਟ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

18. ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-

“307. ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼।-

ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸਦੀ ਮਿਆਦ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ, ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਮਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ।— ਜਦੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ, ਜੇਕਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 19. ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਚਾਰੇ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

20. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਡਿਸਟਲ ਫਾਲੈਂਕਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਫ੍ਰੈਕਚਰ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਪੱਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21. ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ। ਰਾਜ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

22. ਰਾਮਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ। (2022) 14 ਐਸਸੀਸੀ 531, ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 326 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ:

“19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 320 CrPC ਦੇ ਉਲਟ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਮਿਸ਼ਰਿਤ" ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਧਾਰਾ 482 CrPC, ਧਾਰਾ 320 CrPC ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ:

19.1. ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ;

19.2. ਸੱਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ;

19.3 ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ; ਅਤੇ

19.4 ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ।

20. ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ:

20.1. ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20.2. ਦੂਜਾ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

20.3. ਤੀਜਾ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ (ਆਂ) ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

20.4. ਚੌਥਾ, ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ (ਵਾਂ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

20.5. ਪੰਜਵਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2000 ਅਤੇ 1995 ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਕਥਿਤ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇ।

20.6. ਛੇਵਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਧੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

20.7. ਸੱਤਵਾਂ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਰਹੇਗਾ; ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ।"

23. ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ 5, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 248 1991 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 8023 2015 ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 1315 2023 ਮਿਤੀ 19.01.2023 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ 5, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ 1991 ਦੇ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 248 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 8023 2015 ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।
ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)